ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

MKB ROTTERDAM RIJNMOND EN VNO-NCW REGIO ROTTERDAM

MKB Nederland Rotterdam Rijnmond

VNO NCW REGIO ROTTERDAM

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

‘Van Winkelstraat tot Wereldmarkt

Rotterdam *draait* op ondernemers’

ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

MKB ROTTERDAM RIJNMOND EN VNO-NCW REGIO ROTTERDAM

INHOUDSOPGAVE

2. Rotterdam. Sterker door ondernemers.
4. Arbeidsmarkt en Onderwijs
6. Brede Welvaart en Ondernemerschap
8. Aanbesteding en Inkoop
9. Cultuur, Horeca, Kunst, Retail: ruimte voor diversiteit en innovatie
10. Digitalisering, Innovatie en Veiligheid
11. Duurzaamheid
13. Internationaal Ondernemen
14. Mobiliteit en bereikbaarheid
15. Conclusie en Advies

ROTTERDAM IS GROOT GEWORDEN DOOR HAAR ONDERNEMERS, VAN HAVENBARONNEN TOT JONGE (TECH-)STARTUPS, VAN FAMILIEBEDRIJVEN TOT (INTER)NATIONALE BEDRIJVEN. ONDERNEMERS ZORGEN VOOR BANEN, INNOVATIE, LEVENDIGE WIJKEN EN ECONOMISCHE VEERKRACHT.
ZONDER ONDERNEMERS ZIJN ER GEEN INKOMSTEN VOOR DE STAD, IS ER GEEN BREDE WELVAART EN GEEN TOEKOMST-BESTENDIGE SAMENLEVING.

Het ondernemerschap in Rotterdam verdient een actieve rol en een centrale plaats op de politieke agenda. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam manifesteren daarom een gezamenlijke oproep aan de kandidaat-raadsleden, die zich via hun politieke partij kandidaat stellen voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026: “Erken de onmisbare rol van ondernemers in het huidige bestel én in het gezamenlijk bouwen aan de stad van morgen”
De uitdagingen zijn groot: stijgende kosten, krapte op de arbeidsmarkt, gebrek aan fysieke ruimte en toenemende regeldruk bedreigen het fundament onder het Rotterdamse bedrijfsleven.
Tegelijkertijd staan we voor complexe keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit en duurzaamheid – keuzes die we alleen samen kunnen maken.
Dat vraagt om structurele samenwerking tussen de gemeente en het georganiseerde bedrijfsleven.

URGENTIE

De komende bestuursperiode wordt cruciaal voor de toekomst van Rotterdam, de stad staat voor diverse uitdagingen en wel op verschillende kruispunten. Samen behendig en slim navigeren tussen een krappe arbeidsmarkt, transities op het gebied van energie en mobiliteit, toenemende sociale contrasten en de druk op fysieke werk- en woonruimte is nodig.
Ondernemers spelen een cruciale rol in het vinden van oplossingen, ze zijn innovatief, duurzaam en sociaal maar bovenal ook werkgever en investeerder. Het is zowel urgent als noodzakelijk dat de ondernemerspositie in het gemeentebeleid wordt geborgd. Willen we een economisch veerkrachtig Rotterdam voor nu en in de toekomst, dan mag ondernemerschap geen bijzaak zijn.
Kortom betrek ondernemers(organisaties), niet pas bij een uitvoering maar vanaf het begin van elk beleidsproces. Rotterdam heeft alles in huis om een (inter-)nationale voorbeeldstad te blijven op het gebied van innovatie, transitie, duurzaamheid en inclusieve groei.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- Structurele samenwerking met ondernemersorganisaties bij beleidsontwikkeling
- Investeren in praktijkgericht onderwijs en een leven lang ontwikkelen
- Toegang tot gemeentelijke aanbestedingen voor álle ondernemers
- Ruimte voor bedrijvigheid, retail, horeca, cultuur en innovatie
- Realistische verduurzaming en versterking van de internationale concurrentiepositie
- Versterk mobiliteit en bereikbaarheid van de stad

Rotterdam is een ondernemende stad en wil dat blijven derhalve is het herkennen, erkennen en versterken van het ondernemerschap noodzakelijk.
Zet ondernemerschap structureel op de (politieke) agenda, een voorwaarde voor een leefbare, kansrijke en toekomstbestendige stad!

De urgentie is duidelijk: wie nu investeert in ondernemerschap, investeert in de toekomst van Rotterdam.

ROB UYTDEWILLIGEN
Voorzitter MKB Rotterdam Rijnmond

MAI ELMAR
Voorzitter VNO-NCW Regio Rotterdam

YVETTE HUIJSMANS
Directeur MKB Rotterdam Rijnmond

TESSA LANGERIJS
Directeur Vereniging VNO-NCW West en regio Rotterdam

ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS

Arbeidsmarkt: Werk is meer dan een bron van inkomen.

Het geeft mensen zelfstandigheid, structuur en een plek in de samenleving. In een stad als Rotterdam, die van oudsher drijft op arbeid en ondernemerschap, moet iedereen de kans krijgen om mee te doen – naar capaciteit, met passende begeleiding en in functies die perspectief bieden. Evenwel, blijft dit een uitdaging: vacatures raken niet ingevuld, terwijl (te) veel Rotterdammers onnodig aan de zijlijn staan. Dat kunnen we nog beter organiseren en het bedrijfsleven wil hier verantwoordelijkheid in nemen. Ondernemers staan letterlijk klaar om mensen kansen te bieden. Echter, het systeem wordt als ondoorzichtig en moeizaam ervaren. Er is onvoldoende zicht op het beschikbare arbeidspotentieel en dit remt de inclusieve arbeidsmarkt waar naar wordt gestreefd.

Een beter functionerende arbeidsmarkt begint bij samenwerking, publieke instanties, ondernemers, onderwijs en het georganiseerde bedrijfsleven. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam zijn hierin cruciale partners gebleken. De samenwerking in projecten als *Vitale Kerngebieden* laten zien dat wijkgerichte aanpak wérkt: ondernemers en werkzoekenden worden lokaal met elkaar verbonden, met directe impact op werkgelegenheid én leefbaarheid. Vergeet ook niet IT Campus Rotterdam*, Talenthub*, RijnmondInZicht.nl*, deRotterdamseZorg, Rotterdamse Tech* en nu ook TU Delft Campus Rotterdam. Dit soort samenwerkingen, in Triple Helix format, zijn onbetaalbaar belangrijk en mogen niet (meer) uit het oog worden verloren. Structureel en opschalen zijn hier sleutelwoorden met daarbij actieve ondersteuning vanuit de gemeente.

AANBEVELINGEN VOOR EEN STERKERE ROTTERDAMSE ARBEIDSMARKT:

- **Benut de capaciteit en potentie die er is als uitgangspunt.** *Bouw verder op gebleken succes, durf te investeren en voorkom versnippering (losse projecten/pilots)
- **Zorg voor beter inzicht in werkzoekenden.** Wie is beschikbaar, met welke vaardigheden en welke begeleiding is mogelijk?
- **Versimpel regelingen en maak ze toepasbaar.** Voor veel werkgevers is het door de hoeveelheid aan subsidies en voorzieningen onduidelijk welke mogelijkheden er zijn.
- **Draag bij aan een leven lang ontwikkelen.** Innoveer naar praktijkgericht onderwijs – van basisschool tot technische bijscholing – als fundament voor een wendbare arbeidsmarkt.
- **Focus op wijkgericht en verbindt vraag en aanbod.** Breid succesvolle initiatieven zoals *Vitale Kerngebieden* uit over de stad, hiermee wordt werken voor meer inwoners toegankelijk.
- **Werk structureel samen met MKB Rotterdam Rijnmond** en **VNO-NCW Regio Rotterdam**. Zij kennen de ondernemers en de arbeidsvraag.
- **Verbeter huisvesting voor internationale werknemers.** Alleen met goede leefomstandigheden kunnen zij duurzaam bijdragen.

Onderwijs: praktijk en theorie verbonden met de ondernemer

Onderwijs is de drijvende kracht achter economische ontwikkeling, met name ook op het gebied van duurzaamheid, circulariteit en mobiliteit. Echter, alleen wanneer het aansluit bij de werkelijkheid van vandaag én morgen. Pas dan creëren we banen voor de toekomst die inspelen op de vraag en behoefte van ondernemers. Rotterdam dient mede te kiezen voor innovatie en een onderwijssysteem waarin zowel praktijk- als theoretische scholing gelijkwaardig aan elkaar zijn. De Gemeente dient hier te faciliteren en ondersteuning te bieden om de verbinding met het bedrijfsleven (doorstromen) structureel te borgen.

Het verschil tussen praktisch en theoretisch onderwijs is tot op heden (te) groot, dit heeft grote gevolgen voor de kansengelijkheid en het sociale netwerk van studenten. Beide zijn echter essentieel voor een gezonde arbeidsmarkt. Toch zien we dat praktijkgericht onderwijs, van techniek tot aan de zorg en alles daartussen, nog te vaak onder druk staat en onvoldoende wordt gewaardeerd. Dat moeten we veranderen, zonder vakmanschap geen uitvoering, zonder praktijkervaring geen innovatie.

AANBEVELINGEN VOOR ONDERWIJS INNOVATIE EN MANIFESTATIE:

- **Erken en ondersteun het belang van praktijkonderwijs.** Manifesteer zodoende dat vmbo, mbo en vakgerichte hbo-opleidingen landelijk een prominentere rol krijgen en daarmee ook binnen de Rotterdamse economie.
- **Verbind onderwijsinstellingen met ondernemers.** Draag actief bij én bevorder de ruimte voor co-creatie van lesprogramma's, stageplekken en praktijkopdrachten. Zowel op MBO, HBO als Universitair niveau, vergeet ook niet de ondersteuning van het stagepact onderwijs.
- **Stimuleer ondernemerschap in alle opleidingsrichtingen.** Niet alleen in economische studies, maar ook in zorg, techniek en creatieve beroepen.
- **Maak flexibele bij- en omscholing beschikbaar voor werkenden.** Draag bij aan het stimuleren en investeren in leven lang ontwikkelen, passend bij aanbod op sectorale behoeften.
- **Stimuleer voldoende leer/werk plekken voor Rotterdammers in de eigen stad.** Hiermee versterken we de binding tussen opleiding, arbeid en woonomgeving en verminderen we de uitstroom van kennis uit de stad. Zo verbinden we studenten aan de stad en borgen we de besteding, kennis en netwerk in onze lokale economie op de lange termijn.

Ondernemers, docenten en studenten samen, bouwen aan de banen voor de toekomst en zelfredzaamheid van iedere Rotterdammer.

BREDE WELVAART EN ONDERNEMERSCHAP

Ondernemers vormen de ruggengraat van onze stad. Ze zorgen voor werkgelegenheid, stageplekken, levendige wijken en dragen actief bij aan (sociaal) maatschappelijke initiatieven. Lokale ondernemers steunen sportverenigingen, culturele instellingen, voedselbanken en buurthuizen. Ze investeren in mensen, plekken én de toekomst van divers Rotterdam. Dat is brede welvaart in de praktijk.

De gemeente kan deze brede welvaart verder versterken door ondernemerschap een prominente plek te geven in beleid en uitvoering. Ondernemers hebben ruimte nodig om te groeien, heldere regels en voorspelbaar (betrouwbaar) beleid. Kortom, een gemeente die naast hen staat en niet elders. Dit vraagt om een integrale gezamenlijke visie op de stad: hoe wonen, werken, recreatie, bereikbaarheid en verduurzaming elkaar kunnen versterken in plaats van beconcurreren. Voorbeelden die structureel voortgang verdienen zijn o.a. Feijenoord XL en Manifest op Zuid.

AANBEVELINGEN VOOR BOUWEN AAN BREDE WELVAART:

Zorg voor een stad die werkt

- **Bescherm en ontwikkel werklocaties.** Bedrijventerreinen, kantorenlocaties en de binnenstad verdienen een volwaardige plek in de ruimtelijke ordening. Toekomstbestendig, met aandacht voor bereikbaarheid, duurzaamheid in samenwerking met ondernemers.

- **Combineer daar waar mogelijk wonen en ondernemen met elkaar.** Bijvoorbeeld door appartementen te realiseren boven commerciële strips dan breng je werk, wonen en ondernemerschap bij elkaar. Als ook vraag en aanbod van werkgelegenheid voor meer Rotterdammers.

- **Bewaak de balans tussen wonen en ondernemen.** Stedelijke verdichting mag de logistieke en economische functies van de stad niet verdringen. Reserveer meer ruimte voor hubs, laadpunten en logistieke stromen.

- **Zet stevig in op wijkgericht verbinden van vraag en aanbod.** Breid succesvolle initiatieven zoals *Vitale Kerngebieden* uit over de stad. Hierdoor wordt de verbinding tussen werkgevers en werknemers lokaal versterkt en de leefbaarheid vergroot.

Versnel woningbouw en voorkom nieuwe knelpunten

- **Versimpel procedures en voorkom lokale stapeling van eisen.** Bouw sneller door slimmer te plannen en af te stemmen tussen gemeente, corporaties en commerciële partijen.

- **Bouw waar de vraag ligt.** Van starterswoningen tot seniorenhuisvesting – ondernemers zijn gebaat bij een goed functionerende woningmarkt voor hun medewerkers (thans ook senioren!).

- **Combineer wonen en werken slim.** Denk aan gemengde functies, ook op stadsranden en woonboulevards.

Versterk de lokale economie, zonder extra lasten

- **Voorkom eenzijdige lastenverzwaring bij dalende OZB-inkomsten.** Leegstand mag niet leiden tot extra heffingen voor vastgoedeigenaren of ondernemers (onroerend goed maakt vaak onderdeel uit van een ondernemerspensioen).

- **Beperk inefficiënte of ontmoedigende heffingen.** Schaf belastingen af die meer kosten dan ze opleveren (precario) Beperk logies (toeristen) belasting en gebruik de opbrengst alleen waarvoor het bedoeld is.

- **Voorkom regionale ongelijkheid.** Stem lokale lasten af binnen de regio om onnodige concurrentie tussen gemeenten te voorkomen.

Biedt ondernemers een sterke publieke partner

- V**oer een lokale mkb-toets in.** Voorkom onbedoeld verzwarende gevolgen van nieuw beleid en regelgeving voor mkb'ers. Eén regel erbij = één regel eraf!

- **Ontwikkel een programma voor regeldrukvermindering.** Veel regeldruk ontstaat lokaal. Ga in gesprek met ondernemers en schrap wat overbodig is.

- **Betaal facturen binnen 14 dagen.** Vooral voor kleinere ondernemers is dit cruciaal voor de liquiditeit.

- **Biedt maatwerk voor wie het nodig heeft.** Van schuldhulp tot innovatiebegeleiding, ondernemers verdienen toegankelijke ondersteuning.

Maak dienstverlening écht ondernemersvriendelijk

- **Zorg voor een toegankelijk ondernemersloket.** Eén herkenbaar punt (loket), informeel en laagdrempelig. Combineer gemeentelijke diensten met vaste contactpersonen per ondernemer.

- **Werk vraag gestuurd.** Pas de gemeentelijke dienstverlening aan op wat ondernemers nodig hebben. Betrek hen vroeg in beleid en uitvoering.

Ondernemers zijn onmisbaar voor de brede welvaart in Rotterdam. Zij investeren in mensen, plekken en maatschappelijke verbindingen. Biedt de ruimte, zekerheid en samenwerking die nodig is om te floreren. Zo wordt er *samen* gebouwd aan een sterke, inclusieve stad.

AANBESTEDING EN INKOOP

De gemeente Rotterdam besteedt jaarlijks ongeveer 1,3 miljard euro aan werken, leveringen en diensten. Dit zijn publieke middelen waarmee we gezamenlijk maatschappelijke doelen willen realiseren en impact willen maken. Dit is een enorme kans voor de lokale economie, mits *alle* Rotterdamse ondernemers op een eerlijke en toegankelijke wijze kunnen meedoen. Helaas blijkt in de praktijk nog te vaak dat de drempel tot deelname voor veel Rotterdamse ondernemers te hoog ligt.

Als ondernemers vragen wij de gemeente om toegankelijk en ondernemersgericht opdrachtgeverschap: met duidelijke en transparante (aanbestedings)procedures, eerlijke prijzen en oog voor bedrijven van eigen bodem. Dat betekent geen onnodige complexiteit maar realistische eisen en aandacht voor proportionaliteit tussen opdracht en de door de gemeente gestelde voorwaarden. De gemeente kan hier daadwerkelijk het verschil maken, zonder in te leveren op kwaliteit of doelmatigheid.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Verlaag drempels** voor deelname door *alle* ondernemers. Maak processen overzichtelijk, kort en gebruiksvriendelijk, zodat het ook interessant wordt voor kleinere ondernemers.

- **Organiseer structureel overleg** met het lokale bedrijfsleven over inkoopbeleid en aanbestedingen. Leer van de praktijk en pas beleid en de uitvraag daarop aan.

- **Voer en benut een actueel bedrijvenregister** van lokale ondernemers die beschikbaar zijn voor opdrachten.

- **Erken tenderkosten,** zeker bij grotere of complexe aanbestedingen en overweeg deze (vaker) te compenseren voor de inschrijvers.

- **Pas 'social return' (SROI)** proportioneel en praktijkgericht toe, geef ruimte voor creatieve oplossingen en ga ook hier in overleg met ondernemers.

- **Voorkom onnodige voorfinanciering,** zorg als gemeente voor tijdige en snelle betaling, middels een vereenvoudigd factureringssysteem en heb oog voor de financiële positie van alle ondernemers.

- **Clusteren? Alleen als het echt moet.** Gun het meer ondernemers om voor de gemeente Rotterdam te werken. Grote opdrachten sluiten kleine ondernemers uit. Danwel zorgt het voor een ongewenste en buitenproportionele afhankelijkheid.

- **Beloon duurzaamheid** als onderscheidend criterium bij gunning en wees realistisch.

De gemeente Rotterdam heeft de kans om via haar inkoopbeleid niet alleen maatschappelijke waarde te creëren, maar ook de kracht van haar eigen ondernemers te benutten. Kies voor een partnerschap waarin alle formaten van ondernemingen een (eerlijke) kans krijgen. Daar wordt de hele stad beter van.

CULTUUR, HORECA, KUNST, RETAIL: RUIMTE VOOR DIVERSITEIT, CREATIVITEIT EN INNOVATIE

De retail- en horeca sector als ook kunst en cultuur, zijn onmisbaar voor een aantrekkelijke stad. Ze brengen leven in de straten, bieden werkgelegenheid en vertier en daarmee cohesie tussen de bevolkingsgroepen en zorgen voor sociale veiligheid. De gemeente Rotterdam kan hier als verantwoordelijke voor de veiligheid, bijdragen aan een gezond, gevarieerd en toekomstbestendig ondernemingsklimaat. Hiermee vormen we samen een stad waar iedereen wil werken, wonen en recreëren.

Houd balans, voedt het ecosysteem. Koester de grote instituten en creëer extra ruimte voor kleinschaligheid en diversiteit. Zonder de grote instituten is er geen voedingsbodem voor kleine en vernieuwende initiatieven. Zorg dat al deze partners in sociale veiligheid; horeca, theaters, ateliers en unieke winkels een plek kunnen behouden en vinden in een stad die bereikbaar en betaalbaar is. Zo voorkomen we grijze uniformiteit, behouden we het unieke karakter en blijven ook (kleinere) Rotterdamse kunst, horeca en Retail ondernemers kansrijk.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Behoud ruimte voor kleinschaligheid en diversiteit**. Zorg dat vernieuwende initiatieven, horeca, theaters, ateliers en unieke winkels een plek kunnen vinden in de stad die bereikbaar en betaalbaar is. Zo voorkomen we massaliteit en blijven ook kleinere Rotterdamse ondernemers kansrijk.

- **Bevorder innovatie en creatieve oplossingen:** Versoepel vergunningstrajecten voor vernieuwende concepten en denk mee over tijdelijke locaties of pilots om nieuwe ideeën te testen.

- **Investeer in goed bereikbare winkel- en horecagebieden.** Zorg voor sterke verbindingen met OV, voldoende parkeergelegenheid, afstemming en een aantrekkelijk voetgangersgebied.

- **Verlaag regeldruk en versnel procedures.** Help ondernemers door duidelijke, snelle processen bij uitbreidingen, vergunningen en verduurzaming van hun panden of concepten.

- **Zorg voor aantrekkelijke en veilige winkelgebieden.** Werk samen met ondernemers aan schone en veilige winkel- en uitgaansgebieden. Een ondernemersfonds of BIZ-structuur kan hier ondersteunend aan zijn.

- **Stimuleer gezamenlijke investeringen in winkel- en werkgebieden.** Ondernemers investeren graag mee, mits er draagvlak en zeggenschap is, bijvoorbeeld via een ondernemersfonds of BIZ-structuur.

Geef deze ondernemers de ruimte om te vernieuwen, dan blijft Rotterdam de levendige, diverse en gastvrije stad die we samen koesteren.

DIGITALISERING, INNOVATIE EN VEILIGHEID

In een snel digitaliserende wereld zijn Veiligheid en Innovatie onlosmakelijk met elkaar verbonden. Cyberdreigingen, ondermijning en fysieke criminaliteit bedreigen niet alleen de continuiteit van bedrijven, maar ook het vertrouwen in de stad als geheel. Tegelijkertijd bieden nieuwe technologieën, van data-analyse tot AI, ongekende kansen voor efficiëntere en veiligere bedrijfsvoering. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam roepen de gemeente op om samen met ondernemers en ketenpartners als PVO (Platform Veilig Ondernemen) te investeren in digitale weerbaarheid en innovatiekracht.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Geef ondernemers een vaste plek aan tafel.** Organiseer structurele overleggen met MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam opdat de gemeente proactief kan aansluiten bij bestaande initiatieven en behoeften bij ondernemers.

- **Versterk publiek private platforms.** Faciliteer en promoot Platforms Veilig Ondernemen (PVO), RIEC en het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) als hubs voor kennisdeling, tools en trainingen tegen cybercrime, ondermijning en criminaliteit.

- **Stimuleer technologische innovatie voor veiligheid.** Ondersteun pilots en proeftuinen van slimme cameratechnologie tot predictive analytics en maak het mogelijk om succesvolle toepassingen snel op te schalen.

- **Investeer in bewustwording en opleidingen.** Bouw verder en versterk met gerichte workshops en online modules aan digitale vaardigheden en security-best practices. Heb speciale aandacht voor kleine ondernemers en kwetsbare sectoren.

- **Ontwikkel heldere financieringsregelingen.** Maak innovatie- en cybersecurity-investeringen financieel haalbaar via subsidieregelingen, renteloze leningen of met publiek/private cofinanciering.

- **Integreer fysieke en digitale beveiliging.** Stimuleer een integrale benadering waarin cameratoezicht, toegangscontrole en cybersecurity samenkomen in gebiedsgerichte veiligheidsplannen.

Werk samen met MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam aan een digitaal veilige, weerbare, innovatieve en toekomstbestendige stad. Herken het bestaande, luister naar ondernemers en versnel samen de transitie.

DUURZAAMHEID

De klimaat- en energietransitie zijn geen abstracte doelen, maar dagelijkse realiteit voor ondernemers in Rotterdam. Van verduurzaming van bedrijventerreinen tot het invoeren van zero-emissiezones: het mkb staat aan de lat om grote investeringen te doen in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt, netcongestie en stijgende kosten. De gemeente Rotterdam speelt hierin een sleutelrol. Door tijdige betrokkenheid, slimme regelgeving en samenwerking met vertegenwoordigers als MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam, wordt duurzame vooruitgang haalbaar en betaalbaar voor iedereen. Hierdoor worden de uitdagingen die we als Rotterdam hebben, maar ook de kansen die het ons biedt, van ons allemaal.

DUURZAME AANBEVELINGEN:

- **Betrek ondernemers vanaf het begin bij de warmtetransitie.** De overstap naar duurzame warmte-oplossingen vergt forse investeringen in techniek en personeel. Bedrijven die intensief energie gebruiken moeten structureel onderdeel zijn van de wijkgerichte plannen. Compenseer extra kosten via gerichte subsidieregelingen of leningen.

- **Neem kleine ondernemers mee in de isolatie aanpak.** Vergeet bij gebiedsgerichte isolatieprojecten niet de winkelpanden, werkplaatsen en kantoren in bijvoorbeeld plinten van wooncomplexen. Ook zij hebben behoefte aan ondersteuning, vergunningen en technische begeleiding.

- **Maak van bedrijventerreinen koplopers in verduurzaming.** Stimuleer energiebesparing, waterstofinitiatieven, vergroening en circulaire bedrijvigheid. Werk hierin samen met provincie en het Nationaal Plan Verduurzaming Bedrijventerreinen en houd rekening met de druk op de ruimte door woningbouw.

- **Zorg voor voldoende ruimte voor circulaire economie.** Faciliteer logistieke hubs, reparatiebedrijven en afvalverwerking in/om de stad. Integreer het verbeteren van afvalstromen en het terugdringen van restafval actief in gemeentelijke plannen samen met ondernemers.

- **Versnel de aanleg van walstroom in de haven, net als in het centrum bij de Cruiseterminal.** Schepen en andere vaartuigen moeten kunnen aanleggen zonder dieselgeneratoren te moeten gebruiken. Dit draagt bij aan schonere lucht en een betere leefomgeving.

- **Voer zero-emissie zones realistisch en uniform in.** Veel ondernemers willen verduurzamen, maar de hoge kosten, beperkte beschikbaarheid van geschikte voertuigen en beperkte laadinfrastructuur maken dit lastig. Zorg voor heldere communicatie, landelijke afstemming en voldoende en eenvoudige ontheffingsmogelijkheden. Monitor continu de haalbaarheid.

- **Regel toegang en voorzieningen voor onderhoudsverkeer.** Voor bouwers, schilders en monteurs is de bestelbus een mobiele werkplaats. Voorzie in betaalbare parkeermogelijkheden en laadpunten. Houdt oog voor- en rekening met de dagelijkse praktijk.

- **Los netcongestie versneld op.** Een betrouwbaar stroomnet is randvoorwaarde voor groei én vergroening. Bevorder de versnelde aanleg van energie-infrastructuur en ondersteun collectieve oplossingen zoals energiehubs op bedrijventerreinen. Zo blijft de stad aantrekkelijk voor nieuwe en bestaande bedrijven.

- **Pak zaken effectief en praktisch op:** Zoals congestie problemen, infrastructuur op de Rotterdamse ruit en het verbreden van de A15 (milieu en kostbare vertragingen).

Versnel de energietransitie in samenspel met ondernemers. Creëer ruimte voor innovatie, investeer in infrastructuur en werk samen aan een toekomstbestendige en concurrerende stad.

INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

Rotterdam is bij uitstek een internationale stad: met de grootste haven van Europa, een slimme haven, een sterke logistieke sector, een internationale zakenwereld en wereldwijde kennisinstellingen. Deze befaamde internationale oriëntatie is een kracht die behouden en benadrukt moet worden. De wereld wordt steeds kleiner en toegankelijker. Het is aan Rotterdam om daarin mee te bewegen en zich te blijven positioneren als aantrekkelijke stad voor internationale handel, samenwerking en het aantrekken van talent.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Stimuleer internationaal ondernemerschap en vestigingsklimaat.** Zorg voor goede informatievoorziening, netwerken en ondersteuningsstructuren voor ondernemers die internationaal willen uitbreiden of zich in Rotterdam willen vestigen. Faciliteer (betere) toegang tot internationale beurzen, handelsmissies en kennisdeling. En vergeet niet bereikbaarheid en het belang van RTHA, strategisch in weerbaarheid maar vooral ook als belangrijke HUB voor de regio.

- **Investeer in de aantrekkelijkheid van de stad voor internationaal talent.** Arbeidsmigranten in elke vorm zijn van groot belang voor bedrijven in o.a. techniek, digitalisering, haven en zorg. Maak het voor deze groep aantrekkelijk om zich hier te vestigen, door heldere informatie, goede voorzieningen en een gastvrije stadscultuur.

- **Pak knelpunten op de woningmarkt aan.** Internationale medewerkers en ondernemers ervaren grote moeite bij het vinden van betaalbare en passende woonruimte. Bevorder de realisatie van voldoende midden huur en expatwoningen zonder dat dit ten koste gaat van lokale woningzoekenden. Een gebalanceerde woon aanpak is cruciaal voor een inclusieve stad.

- **Zorg voor een soepele en snelle dienstverlening.** Denk ook aan onder andere Engelstalige communicatie over vergunningen, gemeentelijke regelingen en belastingzaken. Verlaag de drempel voor buitenlandse ondernemers om zich in Rotterdam te vestigen en hier succesvol te opereren. Ook zij creëren meer werkgelegenheid voor de Rotterdammer.

- **Verbind internationale initiatieven met lokaal mkb.** Help Rotterdamse ondernemers om te profiteren en te leren van internationale bedrijvigheid. Koppel grote internationale bedrijven aan lokale toeleveranciers en dienstverleners om zo de regionale economie te versterken.

Versterk Rotterdam als internationale stad door barrières te verminderen, talent welkom te heten en lokale ondernemers internationaal te laten groeien. Zo blijft ook in de toekomst onze stad concurrerend, aantrekkelijk en verbonden met de wereld.

MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

Een goed bereikbare stad is essentieel voor economische vitaliteit. Voor ondernemers is bereikbaarheid van klanten, gasten, medewerkers, leveranciers en diensten een randvoorwaarde voor succes. Toch zien we dat bereikbaarheid onder druk staat: wegen slibben dicht en/of worden definitief afgesloten, OV-netwerken sluiten onvoldoende aan, onderhoud aan het wegennet op meerdere plaatsen tegelijk zorgt voor slechte bereikbaarheid. Daarbij maken nieuwe regels de toegang tot de stad complexer. Dit raakt met name het MKB dat sterk afhankelijk is van logistieke flexibiliteit. De gemeente Rotterdam heeft hierin een sleutelrol om te zorgen dat haar stad niet leegloopt op termijn. Eenmaal weg komt het (niet) moeizaam terug.

WIJ VRAGEN GEMEENTEN OM HET VOLGENDE:

- **Versterk de bereikbaarheid van bedrijventerreinen, winkelgebieden en onze industriegebieden ver buiten de stad.** Zorg voor goede toegangswegen en betrouwbare openbaarvervoerverbindingen, zowel regionaal als binnenstedelijk. Stimuleer OV-gebruik met frequente lijnen naar economische knooppunten en voldoende overstapmogelijkheden.

- **Stem mobiliteitsbeleid af op ondernemersbelangen.** Betrek ondernemers actief bij mobiliteitsplannen, zoals aanpassingen in verkeersstromen, laad- en lostijden, en zero-emissiezones. Maak ruimte voor maatwerk en houd rekening met sectorale verschillen, zoals bouw- en onderhoudsbedrijven.

- **Ondersteun slimme logistieke oplossingen.** Denk aan logistieke hubs aan de stadsrand, gezamenlijke goederenstromen en venstertijden die aansluiten op de praktijk. Dit helpt zowel de bereikbaarheid als de verduurzaming vooruit.

- **Verminder regeldruk in de mobiliteitsketen.** Maak vergunningen, routes en toegang tot milieuzones eenvoudiger en voorspelbaar (gastvrijheid). Richt ondernemersloketten efficiënt in en wijs vaste contactpersonen aan die met ondernemers meedenken.

- **Stimuleer parkeervoorzieningen en laadinfrastructuur.** Zorg voor voldoende en betaalbare parkeerplekken voor ondernemers in en rond de stad, inclusief laadmogelijkheden voor elektrische voertuigen. Dit is noodzakelijk voor de transitie én voor de dagelijkse bedrijfsvoering van ondernemers.

- **Vergeet niet het belang van Rotterdam The Hague Airport,** strategisch in weerbaarheid maar vooral ook als belangrijke HUB voor de regio en haar bereikbaarheid.

Maak bereikbaarheid een gezamenlijke prioriteit. Alleen met slimme, toegankelijke en ondernemersgerichte mobiliteit kan Rotterdam blijven floreren als economische motor en aantrekkelijke vestigingsstad.

CONCLUSIE EN ADVIES

SAMEN BOUWEN AAN DE STAD NU VOOR DIE VAN MORGEN

Rotterdam is een stad van doeners! Van innovatie en ondernemerschap. Van daadkracht en doorpakken. Maar bovenal: een stad van ondernemers die vooruit willen. De uitdagingen waar we vandaag voor staan, van verduurzaming tot digitalisering, van bereikbaarheid tot inclusieve groei, vragen om samenwerking, visie en lef.

Als ondernemers geloven wij in een stad die verbinding maakt tussen iedereen. Een stad die meer dan alleen ruimte biedt aan grote-, middelgrote, kleinschalige-, creatieve- en innovatieve ondernemers. Ondernemers die immers kleur en karakter geven aan onze wijken en buurten. Een stad waar iedereen mee kan doen, waar drempels worden weggenomen en kansen worden gedeeld is onverminderd het doel.
Wij willen samen met de gemeente bouwen aan een toekomstbestendig Rotterdam met daarin toekomstbestendige ondernemers. Een stad die zich aanpast aan veranderende tijden zonder haar identiteit te verliezen. Een stad waar regels ondersteunen in plaats van belemmeren. Waar ondernemers als motor van onze economie worden gezien, gehoord en gefaciliteerd!

ADVIES:

Laten we *daadwerkelijk* samenwerken, door actief naar elkaar te luisteren, elkaar vroegtijdig te ontmoeten bij het maken van beleid en ruimte te scheppen voor gezamenlijke ideeën met energie. Alleen zo maken we echt het verschil, het verschil voor de ondernemers van vandaag én voor de generaties van morgen.

Wij staan klaar en doen mee,
Voor een stad die groeit, bloeit en bruist.
Voor een Rotterdam dat durft te kiezen voor de kracht van ondernemerschap.

MKB Nederland Rotterdam Rijnmond

VNO NCW REGIO ROTTERDAM